



**Fremtidens lokaldemokrati**  
i nye kommuner

# Ressursar på nettet for å utvikle lokaldemokratiet



Kommunal- og  
moderniseringsdepartementet



**Fremtidens  
lokaldemokrati**  
i nye kommuner

# LOKALDEMOKRATIRETTLEIAR

- Bidra til debatt om kva lokaldemokrati ein vil ha
- Bidra med kunnskap i utviklingsarbeidet – synleggjere modellar
- Samle kunnskap om nyvinningar
- Oppdaterast



Regjeringen.no

Tema ▾ Dokument ▾ Aktuelt ▾ Departement ▾ Regjering ▾

Du er her: Forsiden • Tema • Kommuner og regioner • Kommune- og regionreform • Å bygge nytt • Lokaldemokrativeileder ▾

Del/tips Skriv ut

## Lokaldemokrativeileder

Kommune- og regionreform

Når flere kommuner slår seg sammen, må en ny kommune utvikles. I denne prosessen er det viktig at kommunen diskuterer hvordan lokaldemokratiet skal fungere. Denne veilederen presenterer grunnleggende sider ved lokaldemokratiet, og viser gjennom praktiske eksempler hvordan kommuner kan jobbe godt med lokaldemokratiske spørsmål. Målet med veilederen er at kommuner som slår seg sammen vurderer sin demokratiske praksis, og utvikler velfungerende demokratiske arenaer til beste for innbyggerne.



### Del A - Kommunen som demokratisk institusjon

Demokrati er en kjerneverdi i det norske samfunnet. Den mest grunnleggende forståelsen av demokrati er at det er folket og folkeviljen som styrer- både nasjonalt og lokalt. Denne delen av veilederen tar opp grunnleggende sider ved det norske lokaldemokratiet.

[Last ned debatthefte \(PDF\)](#)



### Del B - Politisk organisering og politikernes rolle

I prosessen med sammenslåing må det avklares hvordan det politiske systemet i den nye kommunen skal se ut. I denne delen av veilederen gjør vi rede for ulike sider ved politisk organisering og de folkevalgte rolle.



### Del C - Kommunen og innbyggerne

Godt samspill mellom kommunen og innbyggerne bør være en del av utviklingsarbeidet i en kommunesammenslåingsprosess. Denne delen av veilederen tar opp ulike rådsordninger og andre representative ordninger, betydningen av informasjon og kommunikasjon og praktiske metoder for bruker- og innbyggermedvirkning.



## Innhold del A:

- [Vurdering av lokaldemokratisk praksis](#)
- [Representasjon - et viktig demokratisk ideal](#)
- [Tilrettelegging for økt valgdeltakelse](#)
- [Etikk](#)
- Lokaldemokrati i praksis:
  - [Nærdemokrati i Fredrikstad](#)
  - [Samfunns- og demokratiutvikling i Øvre Eiker](#)

Når kommuner har bestemt seg for å slå seg sammen, bør de gå gjennom sin demokratiske praksis. Ulike politiske kulturer skal bli til én felles kultur, og prosessen gir muligheter til å tenke nytt om hvordan demokratiet best kan organiseres.

## Innhold del B:

- [Formannskap eller kommuneråd?](#)
- [Kommunestyrets størrelse](#)
- [Kommunedelsutvalg](#)
- [Politiske utvalg og komitéer under kommunestyret](#)
- [De folkevalgtes rolle](#)
- [Gode arbeidsbetingelser for de folkevalgte](#)
- [Politisk kultur](#)

## Innhold del C:

- [Nærdemokratiske ordninger](#)
- [Eldreråd og råd for personer med nedsatt funksjonsevne](#)
- [Ungdomsråd](#)
- [Lokaldemokrati i et flerkulturelt samfunn](#)
- [Brukermedvirkning og kommunesammenslåing](#)
- [Innbyggernes medvirkning i planprosesser](#)
- [Involvering av samer i kommuner med samisk befolkning](#)
- [Informasjon og kommunikasjon mellom kommune og innbyggere](#)
- [Lokalavisen styrker lokaldemokratiet](#)
- [Representative ordninger i kommunene](#)
- [Innbyggerforslag](#)
- [E-demokrati](#)
- [Frivillig sektor og lokaldemokratiet](#)
- [Samarbeid med næringslivet](#)

## Praktiske metoder for medvirkning

- [Bolystteam i Steinkjer](#)
- [Gjestebud i Svelvik](#)
- [Lokaldemokrati i skolen](#)
- [Kahoot!](#)



# DEBATTHEFTE

Tema:

- Samspel innbyggjarar og kommune
- Informasjon og kommunikasjon
- Politisk organisering
- Rollen som folkevald

Det blir gitt tips og spørsmål for diskusjon.

Heftet på nett:

[https://www.regjeringen.no/contentassets/504a47e31c4e4089804453a9c4e799c7/h-2348b\\_lokaldemokratikommunereformnett.pdf](https://www.regjeringen.no/contentassets/504a47e31c4e4089804453a9c4e799c7/h-2348b_lokaldemokratikommunereformnett.pdf)

Kan bestillast: <http://publikasjoner.dep.no/Default.aspx>



Kommunal- og  
moderniseringsdepartementet





Beskriv din sak



Samle underskrifter



Få saken vurdert

Foreslå en sak

Se saker

Retningslinjer

Spørsmål og svar

Se saker fra ditt hjemsted

## Kom med din sak!

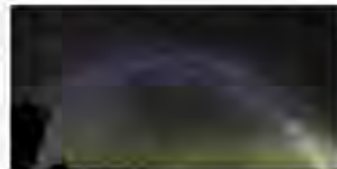
Her inne kan du foreslå saker du mener vil gjøre din kommune eller fylkeskommune bedre.

På menyen til venstre kan du enten foreslå en sak selv, eller du kan skrive under på en sak som er foreslått i kommunen din og som du vil støtte. For å samle underskrifter kan du også dele saken med venner og kjente på e-post, Twitter, Facebook eller Google+. Hvis du samler nok underskrifter, må kommunen eller fylkeskommunen du bor i vurdere saken din.

Du trenger underskrifter fra to prosent av innbyggerne, alternativt 300 personer i kommunen eller 500 personer i fylket.

Alle kan foreslå saker i sin egen kommune eller fylkeskommune. Du må ikke ha stemmerett eller ha fylt 18 år.

## Aktuelle saker



Regulering for å begrense  
lysforurensing

Rogaland

1 av 500 signaturer



FREDRIKS TAD.  
Bomstasjoner,  
plasseringer og  
differensierte priser

Bomstasjoner, plasseringer  
og differensierte priser.

Fredrikstad, Østfold

664 av 300 signaturer



Nei til deling av Nordby  
Ås, Akershus

234 av 300 signaturer



# DISTRIKSSENTERET SI NETTTSIDE

- Brukerråd i Mandal
- Korleis Piteå involverte innbyggjarane for å gjere noko med kjønnskilnadar
- Prisvinnande innbyggjarinvolvering i Asker
- Les om å få semje om budsjettkutt - Hampton (Virginia, USA)
- Eksempel og framgangsmåtar



The screenshot shows the website 'Distriktssenteret' with a navigation menu and a main article. The article title is 'Gode argumenter for innbyggerinvolvering'. The text discusses the benefits of citizen participation and lists five results of such involvement.

Distriktssenteret  
Kompetansesenter for distriktsutvikling

Fagområde Metoder og verktøy Ansatte Kontakt oss Om oss

Fagområde: Medvirkning og involvering

## Gode argumenter for innbyggerinvolvering

Nå ligger alt til rette for å utvikle kommunen sammen med innbyggerne. Uten innbyggerinvolvering kan man gå glipp av mange positive effekter. Det er verre å ikke prøve, enn å ikke få det skikkelig til hver gang man prøver.

24. oktober 2017 Sist endret 31. oktober 2017

Vil du at kommunen skal ha best mulig kunnskap og ta treffsikre valg? Vil du gjøre det lettere å sette politiske vedtak ut i livet? Vil du mobilisere lokale ressurser og frivillighet? Vil du skape tilhørighet og fellesskap i kommunen? Vil du legge til rette for politisk rekruttering? Da er innbyggerinvolvering et nyttig verktøy. Det kan gi større skade å la være enn å gjøre feil.

### Fem resultater av innbyggerinvolvering

Kommunen kan få til mye ved hjelp av innbyggerinvolvering. Vi har samlet mulige resultater i fem grupper, basert på forskningsnotat som oppsummerer effekter av god innbyggerinvolvering (se faktaboks). Ofte kan man oppnå noe på flere områder med ett tiltak. Men god involvering krever ofte mer enn ett tiltak.

1. [Mer kunnskap og treffsikre beslutninger](#)
2. [Lettere iverksettning av politiske vedtak](#)
3. [Medansvar, mobilisering og frivillighet](#)
4. [Tilhørighet, identitet og fellesskap](#)

<https://distriktssenteret.no/eksempel/hvorfor-innbyggerinvolvering/>



Oppgave	Eksempler og inspirasjon	Oppskrifter – hvordan gjøres det?
Hvordan nå innbyggerne som kommunen sjelden når?	<a href="#">Gjestebud i Svelvik (kommunal nettside)</a>	<a href="#">Oppskrift gjestebud</a>
	<a href="#">Eksempelartikkel om gjestebud</a>	
	<a href="#">Lavterskel medvirkning i Groruddalen</a>	
Hvordan bruke skolene som medvirkningsarena?	<a href="#">Ungdomsmedvirkning – erfaringer og råd</a>	<a href="#">Formidlingsopplegg for ungdom om kommunereform</a>
Hvordan undervise elever i 10.klasse om kommunereform og lokaldemokrati?		<a href="#">Komplett undervisningsopplegg med videoer, lysbilder, tidsplan med aktiviteter og kunnskapsgrunnlag for læreren</a>
Hvordan få ungdom til å engasjere seg i eget lokalsamfunn og region?	<a href="#">Regionalt ungdomsarbeid gir lokal aktivitet</a>	<a href="#">Veileder i arbeidet med ungdomsråd</a>
		<a href="#">Verktøykasse for medvirkning i utviklingsprosesser</a>
Hvordan nå ungdom?	<a href="#">Ung medvirkning i kommunereformen</a>	<a href="#">Verktøykasse for medvirkning i utviklingsprosesser</a>
	<a href="#">Ungdom som byutviklere. Artikkel fra forskning.no</a>	
Hvordan kan innbyggerne få satt en sak på dagsorden i kommunestyret?	<a href="#">Innbyggerforslag</a>	<a href="#">Beskriv saken din, samle underskrifter og få saken vurdert</a>
Hvordan innhente	<a href="#">Innbyggermedvirkning i</a>	

## 4. Tilhørighet, identitet og fellesskap

Innbyggere som føler at de deltar i utviklingen av lokalsamfunnet, får ofte en sterkere opplevelse av fellesskap og å høre til.

Vi kjenner at vi hører til i gata vår, til skolen til bygda eller byen og til regionen. Når innbyggerne blir involvert i utviklingen, bygges tillit både mellom innbyggerne og mellom innbyggerne og andre aktører – som kommunen. Resultatet er styrket fellesskapsfølelse, et «vi» som alle kan oppleve at de er en del av. Det er et av kjennetegnene på velfungerende lokalsamfunn. Og det er en viktig faktor når lokalsamfunnet møter utfordringer. Følelsen av å høre til er også med på å [få folk til å bli boende over tid](#).

**Innbyggere som jobber i lag holder sammen - Steinkjer**

**Les hvordan deltagende budsjettering kan fremme fellesskapet**

**Oversikt over flere eksempler og framgangsmåter**

Oppgave	Eksempler og inspirasjon	Oppskrifter – hvordan gjøres det?
Hvordan øke innbyggernes stedstilhørighet?	<a href="#">Bolystteam: Metode for medvirkning, utvikling og koordinering av ressurser</a>	<a href="#">Bolyst – steg for steg</a>
	<a href="#">Med hjerte for den rette staden</a> . Læringshefte om stedstilhørighet.	
Hvordan få kunnskap om hvilke assosiasjoner egne innbyggere har sammenlignet med den posisjonen kommunen ønsker å ha?	<a href="#">Strategisk arbeid med 10-punktsmodellen for lokal samfunnsutvikling</a>	<a href="#">Identitets- og omdømmekartlegging</a>
Hvordan etablere og utvikle	<a href="#">Brosjyre fra IMDi</a>	



# INTERNASJONALE SIDER



<http://stevenclift.com/>



<http://www.citizens.is/>



[www.democracy21.com](http://www.democracy21.com)



<http://www.delib.net/about-delib>



<http://www.govfaces.com/>



<http://www.demsoc.org/>



<https://www.brk.dk/Indflydelse-Politik/Borgerinddragelse/Borgepanel/Sider/Borgerpanel.aspx>



<http://www.civiq.eu/>



Kommunal- og moderniseringsdepartementet





# NYTT PROSJEKT OM E-DEMOKRATI DIGITALE VERKTØY

Bruk av digitale verktøy når innbyggjarane skal være med å påvirke i kommunen

- Utlyst i september
- 11 interessentar

To fasar:

- Forprosjekt: Kunnskapsoversikt og verktøybeskrivelsar
- Hovedprosjekt: Prøve ut metode(ar) i praksis

